

Våroljevaxter

Johan Roland, SLU, Lanna försöksstation

Odlingen av våroljevaxter har ökat under de senaste tre åren i mellansverige. Den största ökningen skedde mellan 2001 och 2002. Det har skett en tydlig övergång från vårrybs till vårraps. Odlingen av vårraps har mer än fördubblats från 2001 till 2003, medan odlingen av vårrybs har minskat. Den största odlingen och största ökningen återfinns i F-området.

Vårraps

Avkastningen i försöken har under 2003 varit klart under normalt i hela området. Stratos och Heros är de högst avkastande sorterna.

Under 2003 utfördes 12 stycken sortförsök i vårraps i Mellansverige. Här redovisas resultat från riksförsök och OS-försök (försök som finansieras av oljeväxtodlarna). Sådden var utdragen i tiden, det första försöket såddes i Skaraborg den 4 april, medan det sista försöket i Mälardalen såddes den 21 maj. Skörden påbörjades redan den 20 augusti, medan det sista försöket skördades drygt en månad senare. Vattenhalten vid skörd har varierat mellan 9 och 17 procent. Avkastningen i försöken har i genomsnitt för hela området varit klart lägre än de senaste fem årens medelavkastning. Mellan enskilda försök har avkastningen för mätarsorten Stratos varierat från 1 269 kg/ha frö upp till 2 940 kg/ha. Råfettskörden har varierat från 546 kg/ha till 1 293 kg/ha.

Antalet sorter som ingått i sortprovningen har de senaste åren varit relativt litet, vilket även var fallet under 2003. I tabell 1 redovisas resultat årsvis och som flerårsmedeltal för

odlingsområdena D, E och F. Skörden har under 2003 varit klart högst i F-området och lägst i E-området. I ett flerårsmedeltal är avkastningen högst i D-området.

Område D (län E). Avkastningen har under 2003 varit mycket lägre för mätarsorten Stratos jämfört med de senaste fem årens medeltal. Sett i ett flerårsmedeltal har Heros klart överträffat mätarsorten i avkastning. Ingen av de nyare sorterna har givit högre skörd än Stratos.

Område E (län O, Pn, R och S). Även i detta område var skörden i mätarsorten klart lägre än de senaste årens medeltal. Under 2003 har Heros och SW G2810 överträffat mätaren i avkastning. I ett flerårsmedeltal är det ingen sort som når upp till Stratos avkastningsnivå.

Område F (län AB, C, D, T och U). Avkastningen i mätarsorten har under 2003 varit relativt hög i detta område, men når inte upp till de senaste årens medelavkastning. Under 2003 är det enbart SW G2810 som nått upp till Stratos. I ett flerårsmedeltal har Stratos och Heros högst avkastning.

Sorternas odlingsegenskaper, frökvalitet och känslighet för bomullsmögel redovisas i tabell 2 och följande sortbeskrivningar.

Sortbeskrivningar

SW STRATOS har avkastat bättre än tidigare mätarsorten Maskot utom i södra Götaland. Sorten har bra stjälkstyrka, hög råfettthalt och proteinhalt samt har visat lägre angrepp av bomullsmögel än övriga sorter.

GBR HEROS (SSd) är en tysk sort med en avkastning i nivå med Stratos. Frövaran ger hög råfettthalt, men låg proteinhalt.

Oljevaxter

Tabell 1. Vårrops. Områdesvis avkastning, råfettskörd årsvis 2001-2003. Flerårsmedeltal 2001-2003. Mätare: Stratos

Sort	D-G-området*		D-området		E-området		F-området	
	2001	2002	2003	Medel 1999- 2003	2003	Medel 1999- 2003	2003	Medel 1999- 2003
SW Stratos								
råfett, kg/ha	1140	1130	870	1210	790	1040	1000	1140
rel. tal, råfett	100	100	100	100	100	100	100	100
GBR Heros (SSd)	99	99		108	103	96	98	99
SW E2803	86	89		92	92	85	76	83
SW F2805		94	89	93	88	91	93	94
SW G2809							99	
SW G2810			93		101		100	
SW G2811							96	
GBR Hunter					85		90	
SW F2804					97		95	

*de olika områdena särredovisas inte 2001 och 2002

Tabell 2. Vårrops. Odlingsegenskaper, frökvalitet och sjukdomskänslighet, 1999-2003. Hela landet. Mätare: Stratos

Sort	Stjälk- styrka %	Mog- nad dagar	Råfett % av ts	Kloro fyll ppm	Protein i mjöl % av ts	Bomulls- mögel %
Stratos	89	122	49,6	12	44,0	7
GBR Heros	89	122	48,8	10	41,0	10
SW E2803	87	121	46,9	10	41,2	6
SW F2805	88	121	47,3	10	41,5	14

Vårrys

Avkastningen i försöken har under 2003 varit i stort sett normal. Djingis och den nyare SW F3164 (Daler) har haft en högre avkastning än mätarsorten Agat under 2003. Sett till flera års resultat har dessa sorter och även Hohto en högre avkastning än Agat.

Antalet försök och antalet provade sorter är relativt litet i vårrys. Under 2003 utfördes 8 stycken sortförsök i mellansverige, varav två

stycken tyvärr måste kasseras av olika anledningar. Säden av försöken skedde mellan den 16 april och 22 maj. Skörden påbörjades redan den 4 augusti och det sista försöket skördades den 3 september. Vattenhalten vid skörd varierade mellan 10 och 17 procent. Avkastningen i försöken var något under normalt för mätarsorten Agat. Mellan de enskilda försöken varierade avkastningen för Agat från 1 410 kg/ha frö till 2 310 kg/ha. Råfettskörden varierade mellan 555 kg/ha och 948 kg/ha.

I tabell 3 redovisas resultat årsvis och som flerårsmedeltal för odlingsområdena D, E och F. På grund av ett litet antal försök finns inte siffror från de tre olika odlingsområdena redovisade var för sig de enskilda åren.

I ett flerårsmedeltal är avkastningen högst i D-området för mätarsorten Agat. Sorterna SW F3164 (Daler) och Djingis har under 2003 haft en klart högre avkastning än Agat. Även i ett flerårsmedeltal har dessa två sorterna givit den högsta avkastningen, men även Hohto har givit en högre skörd än mätarsorten. Sortskillnaderna är relativt lika i de olika odlingsområdena.

Sorternas odlingsegenskaper, frökvalitet och känslighet för bomullsmögel redovisas i tabell 4 och följande sortbeskrivningar.

Sortbeskrivningar

SW AGAT är en medelsen sort som har lämnat hög och stabil avkastning och klart överträffat den tidigare mätarsorten Kulta. Sorten är relativt stjälkstyv. Den har hög råfettthalt.

SW REBUS är en något senare och klart stjälkstyvare sort med lägre avkastning än Agat. Sorten har låg råfettthalt. SW Rebus har klumprotresistens.

SW DJINGIS ger hög råfettskörd och är en stjälkstyv sort med hög råfettthalt och proteinhalt.

BOR HOHTO (SSd) ger en högre skörd än Agat. Är något tidigare mognande och med svagare stjälk.

Tabell 3. Vårrys. Områdesvis avkastning, råfettskörd årsvis 2001-2003. Flerårsmedeltal 2001-2003. Mätare: Agat

Sort	D-G-området*			D-omr.	E-området		F-området	
	2001	2002	2003	Medel 1999- 2003	2003	Medel 1999- 2003	2003	Medel 1999- 2003
SW Agat								
råfett, kg/ha	720	950	740	930	670	790	800	880
rel. tal, råfett	100	100	100	100	100	100	100	100
SW Rebus	89	93	83	87	86	89	84	93
SW, Djingis, E3162	104	102	109	103	105	106	111	104
Bor Hohto (SSd)	101	102	99	102	102	102	96	101
SW F3164 (Daler)		109	113	109	113	112	112	113
SW G3165			89		86		90	

* de olika områdena särredovisas inte 2001 och 2002

Tabell 4. Vårrys. Odlingsegenskaper, frökvalitet och sjukdomskänslighet, 1999-2003. Hela landet. Mätare: Agat

Sort	Stjälk- styrka %	Mog- nad dagar	Råfett % av ts	Kloro fyll ppm	Protein i mjöl % av ts	Bomulls- mögel %
SW Agat	69	110	45,5	6	39,5	20
SW Rebus	78	111	43,1	8	39,2	17
SW Djingis	78	109	45,5	5	39,9	17
Bor Hohto	68	109	44,0	6	38,9	23
SW F3164 (Daler)	78	108	46,3	6	39,4	23